

Kohtuasi C-45/24**Eelotsusetaotlus****Saabumise kuupäev:**

24. jaanuar 2024

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Oberster Gerichtshof (Austria kõrgeim üldkohus)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

13. detsember 2023

Hageja:

Verein für Konsumenteninformation

Kostja:

Koninklijke Luchtvaart Maatschappij NV

Oberster Gerichtshof (kõrgeim üldkohus, Austria) [...] tegi kassatsioonikohtuna kinnisel istungil asjas, milles hagejaks on Verein für Konsumenteninformation (tarbijakaitseorganisatsioon), Viin, 1060, [...], ja kostjaks on Koninklijke Luchtvaart Maatschappij N.V., Niederlande, GP Amstelveen, 1182 [...], ning milles vaidluse eesmärk on 95,14 eurot [...], hageja esitatud kassatsioonkaebuse alusel Landesgericht Korneuburgi (liidumaa kohus Korneuburgis, Austria) 21. märtsi 2023. aasta otsuse peale asjas GZ 22 R 37/23f-23, millega muudeti Bezirksgericht Schwechati (Schwechati esimese astme kohus, Austria) 17. novembri 2022. aasta otsust GZ 20 C 232/21 z-1 7, järgmise

m ä ä r u s e

Esitada Euroopa Liidu Kohtule ELTL artikli 267 alusel järgmised eelotsuse küsimused:

1. Kas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. veebruari 2004. aasta määrust (EÜ) nr 261/2004, millega kehtestatakse ühiseeskirjad reisijatele lennureisist mahajätmise korral ning lendude tühistamise või pikaajalise hilinemise eest antava hüvitise ja abi kohta ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EMÜ) nr 295/91, eelkõige selle artikli 8 lõike 1 punkti a, tuleb tõlgendada nii, et pileti ostuhind, mis võetakse aluseks selle summa kindlaksmääramiseks, mille lennuettevõtja peab

reisijale tagasi maksuma lennu tühistamise korral, sisaldab ka lennureisija makstud summa ja lennuettevõtja saadud summa vahet selle vahendustasu suuruses, mille sai nende mõlema vahel vahendajana tegutsenud ettevõtja, kui lennuettevõtja küll teab, et teine ettevõtja võtab vahenduse eest reeglina vahendustasu (vahendushind), kuid ei tea selle vahendustasu suurust konkreetsel juhul?

2. Kas tõendamiskoormis lennuettevõtja vajaliku teadmise kohta lasub tagasimaksmist nõudval lennureisijal või peab lennuettevõtja tõendama, et tal puudus vajalik teadmine vahendustasu kohta?

II. Peatada hageja esitatud kaebuse läbivaatamine kuni Euroopa Liidu Kohtult [...] eelotsuse saamiseni.

P õ h j e n d u s:

A. Asjaolud

- 1 Reisijatel olid veebipõhise broneerimisportaali Opodo kaudu broneeritud lennupiletid kostja läbiviidavatele 19. augusti 2020. aasta lendudele KL 1840 ja KL 743 Viinist Amsterdami kaudu Limasse ning 28. septembri 2020. aasta lendudele KL 744 ja KL 1847 Limast Amsterdami kaudu Viini. Opodo on reisibüroo, mille *International Air Transport Association* (Rahvusvaheline Lennutranspordi Assotsiatsioon (edaspidi: IATA)) on sertifitseerinud, ning seega on tal õigus väljastada kostja eest pileteid. Kostja oli teinud Opodoga koostööd vähemalt kümme aastat. Broneerimise ajal oli kostja ja Opodo vahel sõlmitud nn *Global Incentive* leping, mille kohaselt saab vahendaja Opodo teatud tasu, kui ta müüb teatud arvu kostja pileteid. Ei IATA lepingud ega *Incentive* lepingud ei reguleerinud kostja ja Opodo vahelises suhtes seda, kas ja millises ulatuses Opodo sai või võis nõuda lennureisijatelt vahendustasu.
- 2 Kokku tasusid reisijad Opodole 2053,48 eurot. Kostja tühistas lennud. Enne hagi esitamist maksti reisijatele tagasi pileтите ostuhind 1958,34 eurot. 95,14 euro suurune vahe kujutab endast vahendaja Opodo vahendushinda (vahendustasu). Kostja ei teadnud selle vahendustasu suurust.
- 3 Reisijad loovutasid oma nõuded piletihinna hüvitamiseks hagejast tarbijakaitseorganisatsioonile, kes oli loovutamise nõus.

B. Poolte seisukohad ja senine menetlus:

- 4 Hageja nõuab kostjalt määruse nr 261/2004 artikli 8 alusel 95,14 eurot koos intressiga. Ta leiab, et piletihind tuleb hüvitada koos vahendustasuga. Selleks piisab sellest, et kostja oli teadlik asjaolust, et reeglina määratakse kindlaks vahendustasu ning kostja arvestab sellega, et vahendaja määrab vahendustasusid. Väljastades oma pileteid veebipõhiste reisibüroode kaudu nagu Opodo suurendab kostja oma tegutsemispiirkonda. Oleks ebaõiglane mitte nõuda temalt

vahendustasu tagasimaksmist, arvestades eelkõige seda, et ta saab kasu Opodo vahendustegevusest. Euroopa Kohtu praktikast ei saa järeldada, et vahendustasu lisamine tagasimaksmisele kuuluvasse koguhinda eeldaks seda, et kostja oleks andnud heakskiidu teatud suurusega vahendustasu määramiseks.

- 5 Kostja palus jätta hagi rahuldamata. Ta väitis, et vahendustasu nõudmise kohta ei olnud mingit kokkulepet ning ta ei olnud üldiselt sellest teadlik, kas Opodo nõuab sellist vahendustasu, ning kui jah, siis kui suur see on. Kostja ei ole andnud heakskiitu sellistele hindadele, mis kalduvad kõrvale pileti hinnast; Euroopa Kohtu praktika kohaselt oleks selline heakskiit eelduseks sellele, et lennureisijad saaksid reisi tühistamise korral nõuda lennuettevõtjalt vahendustasu tagasimaksmist.
- 6 Esimese astme kohus nõustus hageja seisukohaga ning rahuldab hagi.
- 7 Apellatsioonikohus nõustus kostja seisukohaga ja jättis hagi rahuldamata.
- 8 Hageja esitas apellatsioonikohtu otsuse peale kassatsioonkaebuse, mis sisaldab hagi rahuldamist taotlevat muutmistaotlust.
- 9 Vastuses kassatsioonkaebusele palus kostja jätta kassatsioonkaebus läbi vaatamata või alternatiivselt jätta see rahuldamata.

C. Asjakohased õigusnormid:

- 10 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. veebruari 2004. aasta määrus (EÜ) nr 261/2004, millega kehtestatakse ühiseeskirjad reisijatele lennureisist mahajätmise korral ning lendude tühistamise või pikaajalise hilinemise eest antava hüvitise ja abi kohta ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EMÜ) nr 295/91 (edaspidi „lennureisijate määrus“) artikkel 2 punkt f, artikkel 5 lõike 1 punkt a ning artikkel 8 lõike 1 esimene taane on sätestatud järgmiselt:

„Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) [...]

f) *pilet –reisimisõigust andev kehtiv dokument või muul kujul kui paberina esinev samaväärne dokument, sealhulgas elektrooniline dokument, mille on välja andnud või heaks kiitnud lennuettevõtja või tema volitatud esindaja;*

g) [...]

Artikkel 5

Tühistamine

1. *Lennu tühistamise korral:*

a) *pakub tegutsev lennuettevõtja asjaomastele reisijatele abi vastavalt artiklile 8; ning*

b) *[...]*

Artikkel 8

Õigus tagasimaksimisele või teekonna muutmisele

1. *Kui osutatakse käesolevale artiklile, pakutakse reisijatele võimalust valida järgmiste valikuvõimaluste vahel:*

a) – *seitsme päeva jooksul kogu pileti ostuhinna tagasimaksmine artikli 7 lõikes 3 osutatud vahenditega ärajäänud reisi osa või osade puhul ning toimunud reisi osa või osade puhul, kui lennust ei ole reisija esialgse reisikava jaoks kasu, ning vajadusel koos,*

– *[...]“*

D. Eelotsusetaotluse põhjendus

- 11 Lennureisijate määrus peab tagama reisijate kaitstuse kõrge taseme (põhjendus 1). Lennu tühistamise korral peaks reisijatel olema võimalik saada kas pileтите eest hüvitist või jätkata reisi muudetud marsruudil rahuldavatel tingimustel, ning nende eest tuleks piisavalt hoolitseda ajal, kui nad ootavad hilisemat lendu (põhjendus 13).
- 12 Nende eesmärkide saavutamiseks on lennureisijate määruse artikli 5 lõike 1 punktis a sätestatud, et tegutsev lennuettevõtja peab kavandatud lennu tühistamise korral, millele oli broneeritud vähemalt üks koht („tühistamine“, lennureisijate määruse artikkel 2 punkt l), pakkuma asjaomastele reisijatele abi vastavalt lennureisijate määruse artiklile 8. Lennureisijate määruse artikkel 8 lõige 1 sätestab reisijale valikuvõimaluse. Reisija saab punkti a esimese taande kohaselt nõuda kogu pileti ostuhinna tagasimaksmist.
- 13 Lennureisijate määruse artikkel 2 punkt f defineerib piletit kui reisimisõigust andev kehtiv dokument või muul kujul kui paberina esinev samaväärne dokument, sealhulgas elektrooniline dokument, mille on välja andnud või heaks kiitnud lennuettevõtja või tema volitatud esindaja.
- 14 Euroopa Kohus käsitles juba 12. septembri 2018. aasta kohtuotsuses asjas Harms vs. Vueling Airlines SA (C-601/17) vahendustasusid arvestades reisijate tagasimaksimisnõude ulatust artikli 5 alusel koosmõjus artikliga 8. Nimetatud asjas olid reisijad – nagu ka käesolevas asjas – ostnud lennupileteid Opodo reisibüroo vahendusplatvormi kaudu. Pärast lennu tühistamist maksis lennuettevõtja tagasi üksnes piletihinna, kuid mitte vahendustasu. Euroopa Kohus viitas kõigepealt

üldjoontes sellele, et lennureisijate määruse eesmärk ei ole mitte ainult reisijate kaitse kõrge taseme tagamine, vaid ka tasakaalu tagamine reisijate ja lennuettevõtjate huvide vahel (punkt 15). Nende eesmärkide valguses tuleb lähtuda sellest, „et vahendustasu, mille vahendaja reisijalt sai, kui viimane pileti ostis, tuleb põhimõtteliselt pidada reisijale vastava lennu tühistamisel tagasi makstava piletihinna osaks.“ Sellisel hõlmamisel peavad olema siiski teatavad piirid, võttes arvesse lennuettevõtja huve (punkt 16). Lennureisijate määruse artikli 2 punktist f tuleneb, „et sellise pileti erinevad tunnused, nagu tema hind, peavad olema ka juhul, kui piletit ei ole väljastanud lennuettevõtja ise, igatahes tema poolt heaks kiidetud, ja neid ei tohi järelikult kehtestada ilma tema teadmisetä“ (punkt 17). Seda tõlgendust toetab ka Euroopa Kohtu praktika, millest nähtub, et lennureisijate määruse artikli 10 lõike 2 punktides a–c ette nähtud „piletihinna“ osalisel tagasimaksmisel juhul, kui lennuettevõtja paigutab reisija madalamasse klassi, kui reisija ostetud piletiga ette nähtud, tuleb arvesse võtta üksnes neid osi, mis kuuluvad „vältimatult“ lõpliku hinna sisse, see tähendab seda, mida reisijal tuleb omalt poolt lennuettevõtja pakutava teenuse kasutamise eest maksta (punkt 18). Nimelt ei saa sellist piletihinna osa, mis on kindlaks määratud lennuettevõtja teadmata, pidada lennuettevõtja teenuse kasutamiseks vajalikuks (punkt 19). Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb küsimusele vastata, et lennureisijate määrust, eelkõige selle artikli 8 lõike 1 punkti a tuleb tõlgendada nii, „et piletihind, mis võetakse aluseks selle summa kindlaksmääramisel, mille lennuettevõtja peab reisijale tagasi maksuma lennu tühistamise korral, sisaldab reisija makstud summa ja lennuettevõtja saadud summa vahet, mis seisneb vahendustasus, mille sai isik, kes tegutses nende kahe vahendajana, välja arvatud juhul, kui vahendustasu oli kindlaks määratud ilma asjaomase lennuettevõtja teadmata“. Seda peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus (punkt 20).

- 15 Selle otsusega selgitas Euroopa Kohus, et põhimõtteliselt saab vahendustasu olla tagasimaksmissoorituse osaks lennureisijate määruse artikli 8 lõike 1 punkti a kohaselt. Samas annab Euroopa Kohtu viidatud erand võimaluse erinevateks tõlgendusteks, sest vahendustasu tagasimaksmine eeldab, et vahendustasu kindlaksmääramine ei toimuks „ilma lennuettevõtja teadmisetä“ (punkt 20). Eelkõige on küsitav, kui põhjalikult peab lennuettevõtja olema teavitatud vahendustasu alustest ja vajaduse korral summast ning kes kannab tõendamiskoormist lennuettevõtja vajaliku teadmise või teadmatuses kohta.
- 16 Seni on liikmesriikide kohtud Euroopa Kohtu otsust kohtuasjas Harms (C-601/17) nende punktide osas erinevalt rakendanud (vt selles osas samuti Degott, P., koostaja Schmid, R. Fluggastrechte–Verordnung. 28. Aufl., Beck–Online Kommentar (BeckOK), 2023, artikkel 8 veerenumber 4b):
 - 17 a) Amtsgericht Eilenburg (Eilenburgi esimese astme kohus, Saksamaa) asus näiteks seisukohale, et (ka) lennuettevõtja oli teadlik sellest, et lennupiletite vahendajad võtavad tavaliselt oma vahenduse eest vahendustasu, mida reisija peab tasuma lisaks lennuettevõtjale edastatava lennuhinna eest, et vahendaja väljastaks või annaks üle lennupileti. Vaikimisi oli lennuettevõtja nõustunud sellise lähenemisviisiga, kui lennuettevõtja pakkus oma lende vahendusplatvormil

vahendaja kaudu. See ei ole vajalik, et lennuettevõtja teaks, kui suurt vahendustasu vahendaja oli igal üksikjuhtumil arvestanud. Õiglase huvide tasakaalu kontekstis peaks pigem piisama sellest, kui lennuettevõtja oli teadlik sellest, et vahendustasu on üldse nõutav (Amtsgericht Eilenburgi (Eilenburgi esimese astme kohus) 14. mai 2021. aasta kohtuotsus 2 C 706/20 = (Beck-Rechtsprechung (BeckRS) 2021, lk 12201).

- 18 b) Euroopa Kohtu otsust arvestades märkis Amtsgericht Frankfurt am Main (Frankfurt am Maini esimese astme kohus, Saksamaa), et tuleb eeldada, et põhimõtteliselt tuleb igal lennuettevõtjal maksta vahendustasud tagasi selleks, et oleks tagatud võimalikult kõrge tarbijakaitse tase. Samas ei saa olla see soovitud järelmiks, et lennuettevõtja saaks tugineda oma teadmatusele, kui ta teadlikult väldib konkreetsest vahendustasu nõudmisest teadasaamist (Amtsgericht Frankfurt am Main (Frankfurt am Maini esimese astme kohus, Saksamaa) 13. juuli 2021. aasta kohtuotsus asjas 31 C 736/21 [96], kättesaadav veebilehel dejure.org).
- 19 c) Vastuseks lennuettevõtja vastuväitele, et vahendustasu määrati lennuettevõtja teadmata, märkis Amtsgericht Köln (Kölni esimese astme kohus, Saksamaa), et on selge, et turul tegutsev reisibüroo võtab oma teenuse osutamisel tasu. Põhjus, miks ei pidanud lennuettevõtja olema sellest teadlik, ei ole ilmne ja seda ei ole lennuettevõtja piisavalt selgitanud. Kuigi lennuettevõtja ei pruugi olla eelnevalt teadlik vahendustasu konkreetsest summast, ei oma see tähtsust. Euroopa Kohtu otsusest ei saa tuletada, et selle tasu suuruse täpne teadmine oleks vajalik, seda enam, et sellisel juhul jääks sisutihjaks Euroopa Kohtu tunnustatud põhimõtteline kohustus maksta vahendustasu lennureisijate määruse artikli 8 lõike 1 alusel tagasi, ning lennuettevõtja võiks sellisel juhul vältida selle kohustuse täitmist sobivate ettevaatusabinõudega (Amtsgericht Köln 17. novembri 2021. aasta kohtuotsus asjas 117 C 128/21 = BeckRS 2021, lk 47798).
- 20 d) Landgericht Landshut (Landshuti esimese astme kohus, Saksamaa) leidis Euroopa Kohtu otsust arvestades, et reisibüroo nõutud tasu suuruse teadmine ei ole vajalik sellise lennuettevõtja puhul, kellel puudub igasugune mõju sellele, kas ja kui suures ulatuses reisijate valitud reisibüroo vahendustasu võtab, kuid kes oma piletid „teadlikult ja vabatahtlikult – ilma, et täiendav heakskiit oleks vajalik – [väljastab] ülemaailmsest broneerimissüsteemist müügiks reisibüroode kaudu teadmise, et reisibürood müüvad pileteid lõppklientidele nende reisibüroode enda kehtestatud hindadega.“ (Landgericht Landshuti 3. detsembri 2021. aasta kohtuotsus asjas 14 O 2303/21 = BeckRS 2021, lk 55342).
- 21 e) Vastupidi eespool viidatud Landgericht Landshuti (Landshuti esimese astme kohus, Saksamaa) otsusele leidis Oberlandesgericht München (liidumaa kõrgeim üldkohus Münchenis, Saksamaa), tuginedes Euroopa Kohtu Harmsi kohtuasjas tehtud kaalutlustele, et see „sõltub lennuettevõtja konkreetsest teadmise, mida leidis Landgericht Landshut (Landshuti esimese astme kohus, Saksamaa), ei ole Oberlandesgericht Müncheneri (liidumaa kõrgeim üldkohus Münchenis, Saksamaa) arvates piisav see, et lennuettevõtja lähtub abstraktsest võimalusest või

tõenäosusest, et reisibüroo võtab tasu suuruses, mis on lennuettevõtjale teadmata. Ainult niivõrd, kui lennuettevõtja on teadlik sellest, et tema poolt tasutud vahendustasu või tema teadmisel reisibüroo kogutud vahendustasu peegeldub pileti hinnas, on see õigustatud, et lennu tühistamise korral maksab ta tagasi need summad pileti hinna osana. Vastupidisel juhul ei ole see õigustatud, et lennupileti hind hõlmab vahendustasu, sest pileti broneerimisel on reisija kasutanud vahendajat, ning seega hõlmab see lepinguline suhe kohustust tasuda vahendustasu (Oberlandesgericht Müncheni (liidumaa kõrgeim üldkohus Münchenis, Saksamaa) 20. juuli 2022. aasta kohtuotsus asjas 20 U 8835/21e = BeckRS 2022, lk 17623).

- 22 Ka käesolevas asjas tõlgendasid madalama astme kohtud Euroopa Kohtu otsust erinevalt. Kui esimese astme kohus ei pea vajalikuks seda, et lennuettevõtja teaks konkreetse vahendustasu suurust, siis apellatsioonikohus on vastupidisel seisukohal.
- 23 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul on Euroopa Kohtu selgitus vajalik selleks, et tagada tulevikus Harmsi kohtuasjas tehtud otsuse ühetaoline kohaldamine liikmesriikide kohtutes. Seejuures näib eelotsusetaotluse esitanud kohtule selge, et lennuettevõtja ei saa esitada vastuväidet, et ta ei teadnud vahendustasu suurust, välja arvatud kui vahendustasu oli erakordselt kõrge, mida lennuettevõtja peaks tõendama. On selge, et lennuettevõtja peab lähtuma sellest, et majandustegevuses tegutsev pileti vahendaja, kellega ta koostööd teeb, töötab tavaliselt ainult vahendustasu eest.

Oberster Gerichtshof (kõrgeim üldkohus),
Viinis, 13. detsembril 2023. aastal [...]